

Datum
2021-08-16
Vårt dnr
HSF210180
Ert dnr
S2021/01972

Mottagare
Socialdepartementet s.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia: anna.hedin@regeringskansliet.se

YTTRANDE ÖVER NÄR BEHOVET FÅR STYRA – ETT TANDVÅRDSSYSTEM FÖR EN MER JÄMLIK TANDHÄLSA SOU 2021:8

Sammanfattning

Utredningen "När behovet får styra – ett tandvårdssystem för en mer jämlik tandhälsa" har gjort en omfattande genomlysning av hela tandvårdssystemet i Sverige och ger ett antal bedömningar och förslag avseende olika delar av tandvårdssystemet. Förslagen ska leda till att hela tandvårdssystemet i Sverige utvecklas för att uppnå en mer jämlik tandhälsa och ett mer resurseffektivt tandvårdssystem.

7 Förutsättningar för vårdgivare, medarbetare och patienter i tandvården

7.2 Tandvårdsmarknadens villkor

7.2.1 Den tudelade tandvårdsmarknaden

Regionernas särskilda ansvar och ersättningsmodeller för vissa patientgrupper i kombination med det statliga tandvårdsstödet har lett till en tydlig uppdelning av tandvårdsmarknaden mellan offentliga och privata vårdgivare.

Region Västmanland instämmer i analysen att dagens tudelade tandvårdsmarknad inte tillvaratar hela tandvårdens samlade potential samt att en allt större del av Folktandvårdens resurser tas i anspråk för tandvården till barn och unga vuxna och för patientgrupper med särskilda behov. Privattandvården och folktandvården bör i större omfattning samverka och dela på ansvaret för att kunna täcka behoven och erbjuda en god tandvård för alla invånare.

7.3 Tandvårdens medarbetare

7.3.7 Bristande samverkan mellan tandvård och övrig hälso- och sjukvård trots lagreglerat ansvar och goda juridiska förutsättningar

I delbetänkandet av utredningen "En sammanhållen god och nära vård för barn och unga SOU 2021:34" skriver man att det är viktigt att samverka kring vårdinsatser för barn och unga bland annat mellan hälso och sjukvård och tandvård. Man skriver: "Utredningen bedömer att det finns goda förutsättningar att stärka utvecklingen mot en mer samordnad hälso- och sjukvård och tandvård, eftersom regionen är

Datum
2021-08-16
Vårt dnr
HSF210180
Ert dnr
S2021/01972

Mottagare
Socialdepartementet s.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia: anna.hedin@regeringskansliet.se

huvudman för både hälso- och sjukvården och tandvården”.

Region Västmanland anser att det är av stor vikt att regionerna också i framtiden är huvudman för avgiftsfri tandvård för barn och ung och för tandvård till personer med särskilda behov för att främja en god och nära vård till dessa grupper.

Utredningen föreslår att regionernas särskilda tandvårdsstöd för vuxna personer med stort omvårdnadsbehov eller stora funktionsnedsättningar till följd av vissa sjukdomar upphör. Ett nytt, selektiv, tandvårdsstöd till personer med särskilda behov föreslås inrättas med Försäkringskassan som ny huvudman – en utveckling som inte kan ses komma patienten tillgodo då detta kan förmodas försvåra samordning mellan hälso- och sjukvård och tandvård om detta genomförs. I utredningen föreslås att den avgiftsfria tandvården för barn och unga ska fortsätta hanteras av regionerna som huvudman vilket då kan ses ge goda förutsättningar för samordning även i fortsättningen.

7.4 Bedömningar och förslag

7.4.1 Inför etiska principer för tandvårdens prioriteringar

Bedömning: *Tandvården bör omfattas av vissa etiska principer för tandvårdens prioriteringar.*

Förslag: *Behovs-solidaritetsprincipen om att den som har det största behovet av tandvård ska ges företräde till tandvården ska införas i tandvårdslagen.*

Förslag: *Principen om att tandvården ska ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet ska införas i tandvårdslagen.*

Region Västmanland ställer sig positiv till utredningens förslag att införa etiska principer i tandvårdslagen.

7.4.3 Privata vårdgivare ska vid anmodan samverka med regionen i planeringen av tandvården

Bedömning: *Regionens planeringsansvar för tandvården med utgångspunkt i befolkningens behov förutsätter en fungerande samverkan mellan offentliga och privata vårdgivare.*

Förslag: *Privata vårdgivare ska, vid anmodan av den region inom vilken de verkar, samverka med regionen i dess planering och utveckling av tandvården.*

Datum
2021-08-16
Vårt dnr
HSF210180
Ert dnr
S2021/01972

Mottagare
Socialdepartementet s.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia: anna.hedin@regeringskansliet.se

Region Västmanland instämmer i förslaget men anser att ett tydligare och skarpare förslag till förändring i lagen är nödvändig för att utredningens förslag ska leda till någon förändring mot idag.

7.4.5 Tandvårdens utvecklings- och förändringsarbete bör stimuleras

Region Västmanland anser att direktiven till programområdet för tandvård (NPO tandvård) bör vara tydliga och att de ska beakta redan pågående och/eller avslutade statliga utredningar eller riktade satsningar (till exempel SoU 2020:19 God och Nära Vård).

Regionen anser att det är viktigt att tillföra särskilda utvecklingsmedel för att genomföra riktade utvecklingsåtgärder och satsningar till befolkningsgrupper/områden där många invånare avstår från tandvård. Med tanke på de stora utmaningar tandvården har är det av yttersta vikt att även tandvårdens verksamheter tillförs utvecklingsmedel på motsvarande nivåer som övrig hälso- och sjukvård.

7.4.6 Vårdgivarens ansvar för information till patienten tydliggörs

Den informationsskyldighet som idag åligger vårdgivaren är redan idag mycket omfattande och reglerad i Tandvårdslagen, Patientsäkerhetslagen och även i TLV:s föreskrifter. Betänkandets förslag ökar patienternas möjlighet att vara ansvarstagande och delaktiga partners i vården, vilket Region Västmanland ställer sig positivt till, men det ställer också högre krav på vårdgivare och behandlare i tandvården att leva upp till informationskraven i jämförelse med vad som redan gäller idag. Förslaget kommer att medföra ökad administration i behandlingssituationen för att fullt ut leva upp till de nya lagkraven på ett korrekt sätt. Förslaget behöver också avspeglas i den ersättning som kommer att ges från det föreslagna nya statliga tandvårdsstödet och vikten av att detta beaktas av TLV när nya referenspriser utarbetas

8 Barn och unga vuxna

8.9 Bedömningar och förslag

8.9.1 Avgiftsfri tandvård till barn och unga vuxna ska erbjudas till och med det år de fyller 19 år

Förslag: Regionen ska ansvara för regelbunden och fullständig tandvård för personer till och med det år då de fyller 19 år. Sänkningen av den nuvarande åldersgränsen för avgiftsfri tandvård till barn och unga vuxna ska göras med beaktande av

Datum
2021-08-16
Vårt dnr
HSF210180
Ert dnr
S2021/01972

Mottagare
Socialdepartementet s.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia: anna.hedin@regeringskansliet.se

vårdgivarnas förutsättningar att fullfölja påbörjade behandlingar. Ikraftträdandet av förändrad åldersgräns ska anpassas till ikraftträdandet av andra föreslagna förändringar av tandvårdssystemet.

Region Västmanland ställer sig försiktigt positiv till utredningens förslag att sänka åldersgränsen för avgiftsfri tandvård till barn och unga vuxna och låta personer 20–23 år omfattas av förslaget om tandhälsoplan inom det statliga tandvårdsstödet för att därmed skapa utrymme för patienter med större behov. Ett undantag finns dock för patienter med behov av tandreglering. Inte sällan behöver behandlingen pågå efter det året man fyller 19 år vilket riskerar att vi hamnar i diskussioner kring finansieringen av en behandling som är startad med ett tandvårdsstöd och som övergår till att patienten själv ska bekosta fortsatt behandling efter det år man fyller 19 år.

Regionen noterar att man i utredningen inte har utrett den avgiftsfria tandvården för barn och unga vuxna i sin helhet. Utredningen har exempelvis inte beaktat barnkonventionen eller hanteringen av utsatta grupper, t.ex. personer som är placerade av samhället eller har skyddade personuppgifter. Utredningen borde vidare utrett frågan om lagar som motsäger varandra vid folkbokföring vid studier inom annan region, eftersom detta problem kvarstår även för patienter i gymnasieålder. Då regionerna idag har olika regelverk för den avgiftsfria tandvården för barn och unga vuxna borde man ha utrett möjligheten till ett nationellt regelverk för att säkra en jämlik tandhälsa till alla barn och unga vuxna.

8.9.2 Riskbedömning av barn och unga vuxna

Bedömning: *Bedömning avseende risk för oral sjukdom, eller progression av befintlig oral sjukdom, bör utföras på alla patienter som omfattas av avgiftsfri tandvård till barn och unga vuxna. Riskbedömningen bör göras med stöd av en särskild anpassad version av det riskbedömningssystem som enligt förslag ska utvecklas inom det statliga tandvårdsstödet.*

Region Västmanland delar utredningens bedömning att riskbedömning ska utföras på alla patienter som omfattas av avgiftsfri tandvård till barn och unga vuxna. Då det idag inte finns något riskbedömningsverktyg med vetenskaplig evidens behöver detta utvecklas. Utvecklingen av ett riskbedömningssystem anpassat för tandvård till barn och unga vuxna kräver omfattande resurser och det finns risk att ett tillräckligt välutvecklat IT-system inte kommer hinna driftsättas i tid till reformens ikraftträdande.

Datum
2021-08-16
Vårt dnr
HSF210180
Ert dnr
S2021/01972

Mottagare
Socialdepartementet s.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia: anna.hedin@regeringskansliet.se

8.9.3 Data om barn och unga vuxnas tandhälsa och tandvård till tandhälsoregistret
Tandhälsoregistret bör utökas till att omfatta tandhälsa och munstatus samt regelbunden och fullständig tandvård till barn och unga vuxna.

Region Västmanland delar utredningens bedömning att utöka tandhälsoregistret till att omfatta uppgifter om barns och unga vuxnas tandhälsa. Dock kan det finnas en risk för låg rapporteringsfrekvens om inte ersättning eller andra incitament till vårdgivare inom tandvård är knuten till rapporteringen. Det krävs också omfattande resurser, i synnerhet när det gäller utvecklingen av rapportering genom ett IT-system som kan samköras med alla befintliga och kommande patientjournalleverantörers system.

8.9.4 Nationella riktlinjer bör omfatta barn och unga vuxna

Region Västmanland delar utredningens bedömning att Socialstyrelsens nationella riktlinjer även bör omfatta barn och unga vuxna.

9 Vuxna utan särskilda behov

9.2 Bedömningar och förslag

9.2.1 Enhetlig individuell riskbedömning

Bedömning: *Enhetlig individuell riskbedömning bör på sikt göras av alla patienter i svensk tandvård.*

Förslag: *Enhetlig individuell riskbedömning ska erbjudas till alla patienter som omfattas av statligt tandvårdsstöd. Riskbedömningen ska utgöra en grund för ersättning inom ramen för det statliga tandvårdsstödet för viss tandvård vid sidan av skyddet mot höga kostnader*

Region Västmanland instämmer i förslaget om att en enhetlig individuell riskbedömning som styrmedel för den fortsatta planeringen av revisionsintervall och omfattning av förebyggande tandvård subventionerad via tandvårdsförsäkringen bör införas. Odontologiska indikationer och personens behov av tandvård på grund av sjukdom i munnen bör styra den tandvård som staten betalar för.

Det är också viktigt att riskbedömningssystemet kan integreras i befintliga journalsystem för att undvika ökad administration. En förutsättning är då att systemet är digitaliserat och automatiserat så att uppgifter kan lagras i realtid och parallellt med att den kliniska undersökningen genomförs.

Datum
2021-08-16
Vårt dnr
HSF210180
Ert dnr
S2021/01972

Mottagare
Socialdepartementet s.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia: anna.hedin@regeringskansliet.se

10 Vuxna med särskilda behov

10.5 Förslag om ett nytt selektivt tandvårdsstöd som en del av det statliga tandvårdsstödet

Förslag: *Det statliga tandvårdsstödet ska omfatta ett selektivt stöd till personer med särskilda behov av tandvårdsinsatser. Det selektiva stödet ska bestå av ett stöd för basal tandvård under lång tid och ett stöd för viss behandling under viss tid. Dagens regionala särskilda tandvårdsstöd upphör.*

Som ett komplement till detta nya statliga selektiva tandvårdsstöd föreslås även ett regionalt tandvårdsstöd i samverkan med hälso- och sjukvården för vuxna med särskilda behov

Region Västmanland instämmer till stor del i förslaget att dagens regionala särskilda tandvårdsstöd ska upphöra och ersättas av ett nytt selektivt statligt tandvårdsstöd. Då regelverk för dagens särskilda tandvårdsstöd är olika mellan regioner är förslaget bra då det främjar en jämlik tandvård med en enhetlig ersättning och bedömning över landet.

Region Västmanland ser risk med att förslagen kan påverka den befintliga och nära samverkan mellan kommun, region och vårdgivare inom tandvård negativt. Då regionerna idag har olika regelverk för det särskilda tandvårdsstödet borde utredningen ha utrett möjligheten till ett nationellt regelverk för att säkra en jämlik tandhälsa till vuxna med särskilda behov.

10.5.4 Myndigheternas ansvar för utveckling, reglering och administration

Region Västmanland konstaterar att digitalisering och nödvändig effektivisering av tandvården enligt de förändringar som utredningen föreslår saknas på många håll idag. Regionerna brottas med att olika IT- system inte är kompatibla med varandra, såväl inom tandvården som mot hälso- och sjukvård. Det försvårar integrering av tandvården med hälso- och sjukvården.

10.5.5 Hur det statliga tandvårdsstödet ska fungera för patienter i behov av selektivt stöd

Region Västmanland anser det viktigt att systemet för tillhörighetsprövning bör göras så enkelt och tydligt som möjligt för patienter/närstående med utgångspunkt från de

Datum
2021-08-16
Vårt dnr
HSF210180
Ert dnr
S2021/01972

Mottagare
Socialdepartementet s.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia: anna.hedin@regeringskansliet.se

speciella omständigheter som råder för denna kategori patienter inom det selektiva stödet.

Regionen ser risk för att införandet kan bli mer komplicerat då personen som kommer att omfattas det selektiva stödet samtidigt kan omfattas av statligt tandvårdsstöd och regionalt tandvårdsstöd.

Region Västmanland ställer sig negativ till förslaget att ytterligare ett högkostnadsskydd med en separat karenstrappa skild från hälso- och sjukvårdens högkostnadsskydd införs. Personer som idag får tandvård till hälso- och sjukvårdsavgift kommer enligt utredningens förslag få ett separat karensystem för tandvård och ett separat karensystem för hälso- och sjukvård. Detta riskerar att påverka patientgruppens ekonomi negativt. För individer i resurssvaga grupper kan det innebära en stor kostnadsökning.

10.7 Uppsökande verksamhet upphör

Förslag: Uppsökande verksamhet som omfattar att munhälsobedömning utförs på patienter som har tillhörighet till nödvändig tandvård upphör.

Region Västmanland ställer sig negativ till förslaget att uppsökande verksamhet ska upphöra eftersom det kan leda till risker för patienten. Om den uppsökande verksamhetens skall upphöra måste tandvården ges naturligt inträde i den kommunala omsorgsverksamheten både vad gällande utbildning och möjlighet till screening samt eventuell hemtandvård.

Förslaget riskerar att länken mellan region, vårdgivare inom tandvård och kommunens vård- och omsorgspersonal försvinner.

För Region Västmanland

Denise Norström

Regionstyrelsens ordförande

Anders Åhlund

Regiondirektör